

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasil
krščansko mislečih

učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, POUKU.

III. Letnik

V Ljubljani 15. decembra 1902.

Št. 24.

Vzgoja in pouk po socialnodemokratskih načelih.

(Poročal pri občnem zboru „Podružnice Slomškove zveze v Idriji“ Jos. Novak, c. kr. učitelj.)

Vb minulih volitvah v idrijski mestni zastop so izdali socialni demokratje oklic, v katerem so razvili svoj šolski program in zapisali sledeče besede: „Mi terjamo svetovnost šolskega pouka (menda hočejo reči: sveten šolski pouk), obligatorični šolski obisk, brezplačnost pouka in učnih sredstev, šolske zdravnike, šolske kantine za ubožne otroke, prepoved dela šolskim otrokom, nadaljevalni pouk za vse do 18. leta.“

Po teh besedah soditi, se socialni demokratje zelo zanimajo za šolo. Zakaj bi torej tudi mi nekoliko ne pogledali, kakšen bi neki bil pouk v socialnodemokratskih šolah in kakšna bi bila vzgoja po njihovih načelih.

A predno preidemo k stvari sami, poiščimo še preje vzrok, zakaj se socialni demokratje toliko zanimajo za šolo. Menim pa, da ga vsakdo takoj ugame, ako navedem le besede nemškega profesorja dr. pl. Sybla, ki je pri neki priliki rekel: „Kdor ima šolo, ta ima oblast nad prihodnostjo in nad vsem svetom.“ Torej želja po oblasti nad mladim naraščajem je tisti vzrok, ki socialnodemokratski stranki narekuje vse zahteve glede šole. Kakoršna je namreč mladina, taka bode prihodnost. Socialni demokratje pač dobro

vedó, da se socialnodemokratični duh ne prime onih, ki so bili v krščanskem duhu vzgojeni, in prav zato hočejo pričeti že pri mladini.

V imenovanem oklicu omenjajo socialni demokratje le pouk, izogibljajo se pa besede vzgoja. Ker ima pa le oni pouk pravo vrednost, ki je ob enem tudi vzgojevalen, zato moramo mladino tako poučevati, da jo tudi vzgojujemo. Vzgajamo pa mladino, ako ji označimo določeni in pravi namen življenja in jo tudi vodimo po poti, ki pelje do tega cilja. Namen človeku je: biti vedno bolj Bogu enak in se tako večno izveličati. Ta namen je označen v besedah: „Bodite popolni, kakor je vaš Oče v nebesih popoln.“ „Bog v človeku, človek v Bogu, to je vzvišeni, večni smoter vse vzgoje.“¹⁾

Ali je pa mogoče, da bi imel pouk in po njem vzgoja po socialnodemokratičnih načelih ta edini in najvzvišenejši namen? Ne, to ni mogoče! In to dokazati bodi namen sledečim vrsticam.

Kdo pa kaže človeku prvi in edini namen? Krščanska vera, katero nam oznanjuje katol. cerkev po svojih škofih in mašnikih. Ako hočemo torej mladino prav vzgojevati, ozirati se moramo pred vsem na nauke sv. cerkve. Tega pa socialni demokratje nočejo.

Bilo je pred državnoborskimi volitvami leta 1900. Slovenski socialni demokratje so izdali tudi takrat oklic z naslovom: „Delavec ima besedo!“ V tem oklicu so razvili svoj program, našli vse svoje zahteve, med katerimi me je pa najbolj presenetila ena, namreč: „Ločitev cerkve od šole.“

Mimogrede bodi povedano, da mnogi naših ljudi, ki se sicer sami radi prištevajo socialnim demokratom, vendar niso še tako propadli, da bi soglašali z gorenjo zahtevo. Vendar je že to dovolj značilno za slovensko socialno demokracijo, da si vodstvo sploh upa s takim stavkom pred verno slovensko ljudstvo.

Torej cerkev, ki nas edina uči, kaj je človekov namen, naj se od šole popolnoma loči, ali z drugimi besedami: vera in vzgoja ne imejte nič skupnega, vzgoja otrok naj se popolnoma odtegne vplivu vere.

In v istem smislu, kakor gorenji oklic, govoré in pišejo vsi socialnodemokratični voditelji. Bebel n. pr. pravi: „Noben učenec se ne sme v verskih stvareh poučevati.“²⁾

Že ta dva splošna stavka nam zadostno pričata, da je prava vzgoja po socialnodemokratičnih načelih nemogoča; vendar si oglejmo še nekatere izreke socialnodemokratičnih voditeljev, da spoznamo do dobra, kakšna bi bila vzgoja v socialnodemokratičnih šolah.

„Bodite popolni, kakor je vaš Oče v nebesih popoln“, je rekel najboljši Učenik in k tej popolnosti moramo mladino napeljevati, v tem smislu jo moramo vzgajati. Kako pa bodo to socialni demokratje storili, ako niti Boga ne poznajo? Saj piše socialni demokrat Dietzgen, da spoznavajo ljudje bivanje reči le po tem, ker vedó, kaj so dotične reči, le o bivanju Boga hočejo biti prepričani, ne da bi vedeli, kaj je Bog, „ob menschlicher oder

¹⁾ Fran Gabršek, Občno ukoslovje, str. 7.

²⁾ Bebel, Glossen, str. 27.

unmenschlicher Gestalt, ob klein oder gross, ob schwarz- oder blauäugig, ob Mann oder Weib.“¹⁾

Ako torej socialni demokratje ne vedó, kaj in kakšen je Bog, kako bodo stavili njegove neskončno lepe lastnosti mladini v zgled? Ako se ne bomo ozirali na Boga, na kaj se bomo potem ozirali?

Znabiti nas bo želja po večnem izveličanju napeljevala k dobremu? Dà, tudi to je imenitno vzgojno sredstvo. Saj vendar upanje na večno plačilo in strah pred večno kaznijo silita človeka, da dela dobro in opušča hudo. Toda socialni demokratje se tudi tega sredstva nočejo posluževati; oni večno srečo v nebesih celo zasmehujejo. Douai se norčuje: „To dolgočasno blaženstvo bi bilo v resnici nestrpno.“²⁾

In tako zametujejo ti novodobni vzgojitelji mladine vse, kar je verskega, kar je katoliškega.

O angelih tako radi pripovedujemo otrokom, jih poučujemo, da jih angeli varujejo, da jih vodijo po pravi poti, da so veseli, ako je otrok dober, žalostni, ako je neubogljiv i. t. d. Kako bo pa socialnodemokratični učitelj mogel o tem govoriti, ako se v njegovem „katekizmu“ nauk o angelih le smeši. Že prej imenovani Dietzgen namreč piše: „Ihre Männchen und Weibchen haben kein Geschlecht, ihre Körper keine Schwere, ihre Arbeit keine Mühe; Engel kochen ohne Fleisch die Seligkeit.“³⁾

In tako bi lahko navedel še mnogo zgledov, ki bi nam vsi le prejasno pričali, da bi se gojenci v socialnodemokratičnih šolah ne približevali vedno bolj svojemu namenu, namreč popolnosti in podobnosti Bogu, temveč, da bi se od tega cilja le vedno bolj in bolj oddaljevali. Dà, namesto, da bi se povzpeli kvišku, pogreznili bi se celo popolnoma v blato nenravnosti.

Bebel v svoji knjigi „Die Frau“ z največjo slastjo pripoveduje, kako so se v Sparti dečki in deklice prav do moške starosti skupno urili v telesnih vajah, igradah in borbah ter še posebno povdarja, da so bili — nagi. Nato pa dostavlja dobesedno: „Die nackte Schaulstellung des menschlichen Körpers und die natürliche Behandlung des Natürlichen hatte den Vorzug, dass sie die sinnlichen Ueberreizungen, die heute durch die Trennung des Verkehrs der beiden Geschlechter von Jugend auf künstlich erzeugt werden, nicht entstehen liess. Die körperliche Ausbildung des einen Geschlechtes und die Funktionen seiner besondern Organe war dem andern kein Geheimnis... Ein Geschlecht freute sich an den Schönheiten des andern.“ In ves zavzet za tako „krasno“ vzgojo zakliče: „Zur Natur und zu natürlichem Verkehr der Geschlechter muss die Menschheit zurückkehren!“⁴⁾

Res čudne nazore o nravnosti imajo socialni demokratje! Lahko si mislimo, kako bi mladina „napredovala“ v najlepši čednosti ob taki vzgoji. Rad bi poznal tiste starše, ki bi hoteli svoje otroke zaupati takim vzgoji-

¹⁾ Dietzgen, Religion der Sozialdemokratie, str. 22.

²⁾ Douai, ABC des Wissens, str. 1.

³⁾ Dietzgen, Religion, str. 28.

⁴⁾ Bebel, Die Frau, str. 114.

teljem. S trdnim upanjem, da se Beblove želje ne bodo nikdar uresničile, stopimo še korak dalje.

Kdo ne vé, kako blagodejno vplivajo na vzgojo mladine zgodbe svetega pisma? Znabiti se bodo v socialnodemokratskih šolah vsaj teh posluševali? No, kakega mnenja so o tem splošno socialnodemokratski voditelji, ne vem; pač pa mi je znano mnenje socialnega demokrata Sterna,¹⁾ ki hoče zgodbe sv. pisma pač ohraniti v šolah, toda njemu zgodbe sv. pisma niso nič drugega kakor le najboljše pravljice in pripovedke. Tudi pravi, da ne kaže, da bi se zgodbe predelavale, ker bi potem izgubile vse, kar je pesniškega na njih; a otrokom naj se jih tolmači, kakor kake druge basni in pripovedke. O daritvi Izakovi pravi n. pr., da bi zelo veliko izgubila na pesniški vrednosti, ako bi se črtal iz nje angel, ki zakliče Abrahamu: „Ne stegni roke nad mladeniča in nič mu ne stori!“ In potem dostavlja kot razlago za otroke, da je bilo le Abrahamovo spoznanje, da to ni pobožno dejanje, temveč zločin, ako svojega otroka daruje, oni angel, ki mu je zaklical navedene besede. In tako razlaga Stern po svoje še več zgodb starega in novega zakona.

Ako bodo torej socialnim demokratom zgodbe sv. pisma le najboljše zbirka pravljic in pripovedk ne pa resnična zgodovinska dejstva, potem ni pričakovati, da bi vplivale na mladino vzgojevalno.

Tudi dogodki in izgledi iz svetovne zgodovine so velevažno vzgojno sredstvo. Ako se bode pa zgodovina v socialnodemokratskih šolah tako poučevala, kakor jo podaje v Lipskem izdana čitanka „Lesebuch für Kinder aufgeklärter Eltern“, jako dvomim, da bi vplivala blažilno na otroke. V zgodovinskem oddelku omenjene čitanke se le prav junaško zabavlja čez papeže in duhovščino. Naj navedem le en zgled: „Najbolj vladohlepen in najsilnejši mož, kar jih je kedaj sedelo na papeški stolici, je bil Inocencij III. (1197. do 1216.), kateri je s pretkanostjo in zvižaho papeško oblast še bolj utrdil kakor Gregor VII. .... Inocencij III. je povzročil pravo križarsko vojsko proti Albigenzom v južni Francoski, ki so bili sicer strogo krščanski in pobožni, le na papeža niso verovali (?).“

In v kakem duhu bodo sploh sestavljene čitanke in knjige za socialistične šole, kaže nam božična pesem, katero podajem iz „Wille, Lehrbuch, I. Tl. str. 36.“ Glasi se tako-le:

„1. Wohlauf, mein Herz, sei dankbereit!
Gekommen ist die Weihnachtszeit,
Ein Fest des Geistes, hoch und hehr;
Lasst hören uns die frohe Mär!

2. Zu Bethlehem, der kleinen Stadt,
Ein Weib ein Kind geboren hat,
Das Kind, das ward ein grosser Mann;
Wer ist der grosse Mann? Sag an!

---

¹⁾ Stern, Religion der Zukunft, str. 89, 90.

3. Der Glaube nennt ihn „Gottes Sohn,
Zur Rechten auf des Vaters Thron“;
Wir aber, minder dreist und kühn,
Wir nennen Menschen Jesus ihn.

Ali potrebujemo še več zgledov, da spoznamo šolo in vzgojo pod vplivom socialnodemokratskih načel? Menim, da ti popolnoma zadostujejo. Sodbo o pouku in vzgoji v takih bodočih šolah in o uspehih take vzgoje si lahko vsakdo sam napravi.

Učitelj in alkoholno vprašanje.

Priredil J. K.

(Konec.)

Samo lepe besede in opomini otroku, in posebno večjemu otroku, ne zadostujejo. Kar je slišal iz ust učiteljevih, za to hoče imeti potrdilo v kaki knjigi. Kaj pa utrjuje in poživlja mladini v ljudski šoli pridobljeno znanje, kaj jo varuje nebrojnih nevarnosti, kaj ji je v skušnjavah poleg vere rešilen angel? Čitanje dobrih in primernih knjig. Za to bi morala biti v vsaki šoli otrokom na razpolago mladinska knjižnica. Kjer še ni ustanovljena, bi učitelj ne smel mirovati, dokler se ne ugotovi tej potrebi, kjer pa že obstoji, naj skrbi, da bodo otroci s pomočjo knjižnice marljivo izpopolnjevali svoje znanje, naj jo ohrani v dobrem stanju ter vedno izpopolnjuje z najnovejšim primernim berilom. Pri izbiranju knjig pa bodi učitelj oprezen. Za otroke je namreč najboljše komaj zadosti dobro.

Ta ali oni bi mogoče ugovarjal, češ, odkod dobiti denarja za knjižnico? Tako vprašanje je prav naivno: krajni ali okrajni šolski svet, dežela, denarni zavodi v bližini, razni dobrotniki in šolski prijatelji gotovo dajo vsako leto kako malenkost — če jih kdo prosi in opomni. Saj dosti in velikega kapitala ni treba takoj. Koliko zanimivih knjig še ima v zalogi družba svetega Mohorja, ki bi jih za take slučaje dala gotovo prav po ceni; koliko otrokom določenih in za nje spisanih knjig je izšlo v zadnjih letih, ki so bile od kritike dobro sprejete a malo razpečane in še manjčitane! Pri izbiranju naj se jemlje ozir na krajevne razmere in odnošaje; poleg tega pa se naj skrbi za raznovrstno berilo: zabavne in poučne knjige, npravstvene in zdravstvene nauke, domoznanstvo in naravoznanstvo. Na vse to naj se učitelj modro ozira; kajti berilo mladinske šolske knjižnice mora učiteljeve nauke in opomine podpirati in pozneje, ko otrok zapusti šolo, mu mora knjiga postati nekak duševni voditelj in svetovalec. A kako se naj to zgodi, če se otrok poleg šolske ni navadil rabiti nobene druge knjige?

Nad čem se navadno izpodtakne naša mladina? Kaj povzroči njen padec? To ve vsak učitelj: Odrasla hoče biti naša mladina že tedaj, ko je majhna! S cigaro ali cigareto, s palico in kupico se hoče postavljati, prej

ko sme zapustiti šolo! To ne bo rodilo dobrega sadu; to zlo je treba zgodaj iztrebljati, in dobro berilo bo gotovo tudi v tem oziru blagodejno vplivalo na mladino.

Pred vsem mi je tu omeniti literature, ki se peča z alkoholnim vprašanjem. Posebej govorim o tej vrsti literature, ker je nova, aktualna. Tudi tej bi naj učitelj blagovolil v mladinski knjižnici odločiti skromen kotiček. Sicer pa se žalibog zoper pijančevanje in zlorabo alkohola pri Slovencih ni dosti pisalo; a kar imamo, vendar to bi morali že kot otroci poznati. Omeniti moram tu posebno Slomškovih pastirskih listov, Trunkove razprave: „Žganje — naš sovražnik“ v Slov. večernicah l. 1900., več povesti, ki so naperjene posebno zoper pijančevanje, in Samčeve krasne, čeprav že zastarele razprave „Vpliv vpijančljivih pijač na posamezni človeški organizem in na človeško društvo v obče“, ki jo je izdala leta 1880. Matica slovenska. Toda to, kar imamo dozdej na razpolago, je še vse premalo, vse prepovršno. Učitelji gotovo spoznajo veliko pomanjkljivost takih spisov. Naj bi se poprijeli dela in nam spisali za ljudstvo in mladino brošuric s povestmi in razpravami škodljivosti alkohola! Odlikovati se morajo taki spisi po priprostem narodnem slogu; na drastičnih resničnih izgledeh se naj pokaže, kam vodi nezmernost, kake so posledice pijančevanja, na drugi plati pa se naj naslika, kako srečno živijo zdržni in trezni ljudje: v miru sami s seboj, s sosedi in z Bogom in dosežejo svojega mirnega, poštenega in delavnega življenja srečen konec.

Tudi pri novih izdajah šolskih beril, slovnice in računic bi se morali nazori antialkoholne smeri upoštevati.

Učitelj in šolske oblasti bi morali ubogim in stradajočim družinam, ki morajo pošiljati v šolo otroke, poskrbeti kakih izdatnih podpor bodisi v obleki bodisi v hrani. Posebno je to treba v družinah, v katerih se je vgnjezdilo pijančevanje ali so postale nesrečne po alkoholu; take družine so najbolj uboge in njih otroci v največji nevarnosti, da se pogube za ta in oni svet. Seveda bi tu denarna podpora ne bila na mestu.

Za rešitev pijancev se pri nas v Avstriji ne stori sploh nič. In to je žalostno! Mi mislimo, da smo storili že svojo dolžnost, če resnega alkoholičnega bolnika (recte pijanca) pogledamo čez ramo, ali ga robato in izzivalno ozmerjamo ali pa zasmehujemo. Sramota brezvestnega očeta pijanca in pijane matere zadene naravno tudi ostale nedolžne domačine. Kaj trpi v tem oziru žena pijanca, kaj mož pijanke! Nikomur noče potožiti, nikomur ne sme potožiti!

Sočutni učitelj more v boju zoper alkohol mnogo storiti, ne da bi mu bilo treba odpreti svojo denarnico, odpre naj samo svoje srce in svoja usta. Ker v naših deželah ni drugih sredstev za ozdravljenje alkoholikov, ko pouk in opomin, naj učitelj stori vsaj to, kjer in kadar je prilika! Tu se ti ponuja prilika v privatnem razgovoru, tam zopet na shodu kakega društva. Ne varčujmo z besedami, ne ustrašimo se nikogar, kjer gre za dobro stvar! Najboljše, najizdatnejše sredstvo za ozdravljenje pijančevanja je abstinenca; a ker se alkoholiki sami ne morejo brez podpore in pomoči za to žrtvo odlo-

čiti in abstinence izvrševati, zato imajo na Angleškem, Nemškem in Švicarskem, kjer je gibanje zoper alkohol že bolj napredovalo, posebna zavetišča in zdravišča za alkoholike. Človeku zraste pogum in zaupanje, ko vidi, da vsaj 62 % pijancev, ki so se šest mesecev zdravili v takem zdravišču, zapušča zavod ozdravljenih. Kaka neizrekljiva sreča je za družino, ko se povrača ljubeznivi, dobri in skrbni oče v domačo hišo, ki jo je zapustil pred pol letom kot grd pijanec! Takih zavodov bi nam morala država ustanoviti! Same postave zoper alkohol so le pesek v oči, da se prepotrebna akcija zoper pijančevanje bolj in bolj zavleče. Ako bi vladi bilo na tem, bi gledala strogo na izvrševanje že obstoječih postav glede pijančevanja. Pa, tega ni opaziti!

Najuspešnejše, najizdatnejše sredstvo pa je in ostane *lepi izgled vsgojitelja*. Tolikrat rabljeni izrek: „Verba movent, exempla trahunt, besede mičejo, zgledi vlečejo“, ni nikjer tako na mestu, ko tukaj. Najbolj prepričevalna predavanja, najtemeljitejši spisi so bob v steno, ako jih ne spremlja lep izgled. Pri polni kupici zlatega vinca ali penečega piva pridigovati treznost ali zdržnost, je prazen trud.

Slavni kardinal Maning je razširjal mnogo let z vso vneto idejo zoper pijančevanje; vendar ni bil niti sam abstinents niti ni zahteval od drugih abstinence ali zdržnosti. In kake uspehe je dosegel? Nekega dne opominja pitju zelo vdanega delavca, naj opusti popolnoma vse pitje in uživanje opojnih pijač, če ne, bo pahnil sebe in vso svojo družino v največjo bedo. Delavec pa mu odvrne: „Premilostni gospod, saj vendar vi tudi pijete; samo tako slabe in tako po ceni niso vaše pijače kot moje.“ Ta odgovor kardinala Maninga, tega velikega človekoljuba, tako pretrese, da odvrne delavcu kratko in odločno: „Pil sem; ali od danes naprej ne bom kapljice več.“ In naložil si je to „breme“ iz ljubezni do svojega naroda, iz ljubezni do bližnjega ter je ostal abstinents do svoje smrti, ob kateri je zapustil samo v Londonu 28.000 katoliških abstinentov. Kako moč ima živ izgled! En sam mož more doseči tako velikanske vspehe!

Vsak trezno misleč človek, posebno pa še učitelj, ki živi med ljudstvom, spozna, da se mora nekaj ukreniti zoper pijančevanje na Slovenskem. A če hočemo o kakem vprašanju govoriti, če ga hočemo reševati, moramo ga tudi poznati. Tako je tudi z alkoholnim vprašanjem. In v tem oziru učitelji ne smejo zaostajati. To vprašanje je postalo aktualno, torej se morajo tudi učitelji z njim baviti, zlasti pa — krščansko misleči, da odvrnemo od sedanje in obvarujemo prihodnje generacije kužnega, narod uničujočega pijančevanja.

Nekaj učnih slik.

(Iz dnevnika.)

Ljubljansko barje v prazgodovinski dobi.

1. del.

(Peta učna slika.)

Opomnja: Kot učilo prinesi učitelj v šolo to ali ono idealno sliko s stavbami na koleh.

Učivo: Kjer je dandanes ljubljansko močvirje, se je razprostiralo v prazgodovinski dobi veliko jezero.

Na tem jezeru pa ni bilo pusto in dolgočasno, ampak ljudstvo, ki se je pečalo z živinorejo, lovom in ribarstvom, je imelo tu svoja stanovišča (domovja). Jezeru v tla so namreč zabili kole in na nje postavili svoje koče. Taka stanovišča imenujemo „stavbe na koleh“ ali pa „mostišča“; prebivalcu pa pravimo „mostiščar“.

Uvod v učno uro.

1. **Ponovitev.** Učitelj ponovi učivo prejšnje zgodovinske ure ter preide tako k opazovalni nalogi.

2. **Opazovalna in pripravljalna naloga.** Vzpored je tu isti kakor pri prejšnjih lekcijah. Učenci pripovedujejo, oziromačitajo svoje uspehe pri opazovalni in pripravljalni nalogi; učitelj pa izbiraj uporabne predstave, jih urejaj, popravlja napadne pojme, razlagaj prav potrpežljivo, česar učenci niso umeli, zlasti glede čtiva. „Iz davnih dni“ ter skleni z vprašanjem: O čem sem vam torej obljubil, da se bomo danes učili?

I. Pripravljalna stopinja.

a) **Smoter:** Danes bomo torej čuli, kako je bilo na ljubljanskem barju v prazgodovinski dobi.

b) **Obnovitev znanih predstav.** Glavne stvari razgovora o opazovalni in pripravljalni nalogi ponovi učitelj; n. pr. Kje leži ljubljansko močvirje? Kaj ga obdaja? i. t. d.

II. Empirična stopinja.

1. **Uvod:** Predno poda učitelj učencem današnje učivo, seznani jih še s tem:

Slovenska zemlja je zelo bogata na starinah iz prazgodovinske dobe. Posebno kranjska dežela ima polno spominov na one čase, o katerih nam zgodovina sama ne ve ničesar povedati. Leta 1875. je zasledil neki posestnik na južnem delu ljubljanskega barja kole, na katerih so stale koče prvih pre-

bivalcev — ljubljanskega barja (t. j. prvotnih prebivalcev). Ob cesti na Zvonék nekako na sredi pota med hribom Germezom in vasjo Studenec so zadeli kopajoč cestni jarek, na prve kole, ki so imeli svoje vrhne konce približno poldrugi meter pod cestnim robom. Zabiti so bili v ilovnato močvirno dno. Med koli so zadeli na ogromno množino raznih starin. Najdeni koli in vsa druga starina nam torej veliko lepega in zanimivega pripoveduje o življenju na ljubljanskem barju v prazgodovinski dobi.

2. Učivo: Kjer je dandanes ljubljansko močvirje i. t. d. glej zgoraj.

III. Logična stopinja.

Naloga učiteljeva na tej stopinji je v tem, da razloži na empirični stopinji podano stvarino. Empirično zaznavanje preide tu v logično razumevanje.

IV. Tehnična stopinja.

Določbe veljavne za tehnično stopinjo četrte učne slike veljajo tudi tu. *Glej Slovenski učitelj šte. 23.*

Sklep učne ure.

Smoter prihodnje ure in pripravljajalna naloga. Čuli ste, kako je bilo v prazgodovinski dobi na ljubljanskem močvirju. Gotovo bi pa tudi radi vedeli, zakaj so pač tu stanovali ljudje, kaj so delali in zakaj so potem zopet zapustili mostišča. Le veselite se, drugo zgodovinsko uro boste marsikaj o tem zvedeli. Nato učitelj naroči učencem naj še enkrat prečitajo spis „Iz davnih dni“ ter posebno pazijo na one podatke, ki govore o vzroku naselitve na jezero, o življenju mostičarja in njegovi izselitvi. Opomni jih, kako lepo bi bilo, ko bi učenci, ki imajo to knjigo, posodili jo onim, ki je nimajo.

Pri tem se pa učitelj ne boj, da bi učenci prečitavši spis z manj zanimanjem prisostovali prihodnji učni uri. Nasprotno se bo učitelj prepričal, kako nestrpno bo pričakovala mladina, da njegova živa beseda spopolni njih znanje.

Ljubljansko barje v prazgodovinski dobi.

2. del.

(Šesta učna slika.)

Opomnja: Za učilo bode pri tej lekciji posebno služila idealna slika o mostičarski vasi na ljubljanskem barju iz koledarja; seveda povečana.

Učivo: Na kopnem ljudje niso bili varni pred napadi sovražnikov in divjih zveri, zato so se umaknili na jezero. Zaradi večje varnosti so zgradili celo vas in pomagali drug drugemu s svojim okornim orodjem.

Jezerski prebivalci so izdelovali različna hišna orodja, orožja večinoma iz kamena, živalskih kosti in lesa, potem lončeno posodo, mreže in tkanine.

Mnogo let so mostiščarji živeli na tem jezeru. Toda voda je pričela odtekati, jezero je upadlo in nastalo je močvirje. Vsled tega so se mostiščarji izseljevali. Pa tudi močvirje se je vedno bolj in bolj sušilo, tako, da je že Rimljan lahko zgradil prvo cesto čez nekdanje jezero.

Uvod v učno uro.

Tu velja, kar je bilo rečeno v uvodu v učno uro pri drugi zgodovinski lekciji. Prva točka je ponovitev, druga pa pripravljalna naloga. Razgovor o drugi točki dovede učitelja k smotru današnje učne ure.

I. Pripravljalna stopinja.

a) Smoter: Danes boste prav zanimive stvari čuli posebno o življenju ljubljanskega mostiščarja.

b) Obnovitev znanih predstav.

Znane predstave, ki naj bi vzbudile pozornost učenčev, pripravile njegov duh za vzprejemanje, posnemi učitelj z druge zgodovinske lekcije.

II. Empirična stopinja.

Pripovedovaje poda učitelj novo stvarino, kakor: Na kopnem namreč i. t. d. *glej učivo!*

III. Logična stopinja.

Logična stopinja pri tretji zgodovinski lekciji, oziroma drugi o ljubljanskem barju, obsega dve točki:

1. Kar je podal učitelj na empirični stopinji te lekcije, razloži ter privedi učence do logičnega razumevanja. Nato kratko ponovi glavne stvari kakor na tehnični stopinji. (Torej nastopi tu za trenotek tehnični moment.)

2. Snov pete in šeste učne slike, to je druge in tretje zgodovinske lekcije, se spoji. O čem smo se zadnjič učili? In danes? — Ljubljansko barje v prazgodovinski dobi. (Na desko). Nato se ponovi druga lekcija po glavnih vprašanjih. Ko potem eden učencev vse zdržema pove, vpraša učitelj: O čem nam je I. pripovedoval? — O stavbah na koleh. — (Na desko.)

Isto tako razvije učitelj še sledeče točke: „Vzrok naselitve na jezero“; „Življenje mostiščarja“; „Odhod mostiščarja z jezera“. Vse to napiši učitelj tudi na desko. *Glej obrazec na deski!*

IV. Tehnična stopinja.

1. Po točkah, ki so na deski, ponavljajo učenci učivo ustna obnovitev).

2. Učenci prepišejo obrazec na deski v svoje dnevnike.

3. Slednjič pride še pismena obnovitev. Kljub temu, da imajo učenci prvi del učiva, namreč o stavbah, že nekje v dnevniku, pišejo vendar še enkrat in sicer zato, da imajo vso snov skupaj. Na dotičnem mestu v dnevniku pa pripomni, da so snov zapisali pod današnji datum.

Sklep učne ure.

Smoter prihodnje zgodovinske ure in pripravljajla naloga. To že veste, kako je bilo na ljubljanskem barju v prazgodovinski dobi, kdo je bil prvi, prvotni prebivalec v tem kraju. Toda o prvotnih prebivalcih kranjske dežele sploh pa niste čuli letos še nič. Slovenci so se namreč pozneje naselili po kranjski deželi, pred njimi so pa živela tu druga ljudstva. Gotovo vas zanima kaj več o tem slišati. Povem vam tedaj prihodnjo uro o prvotnih prebivalcih kranjske dežele.

Podavši smoter naroči učitelj učencem, da naj ponové o kranjski deželi ter v svoje dnevnike začrtajo narisek Kranjske. Velikost stopinj jim natančno podaj (v milimetrih), tudi določi, katera gorovja in vodovja naj narišejo. Rišejo se tu namreč le one gore in vode, ki so kacega pomena za prihodnjo lekcijo. V ta narisek si bodo potem učenci pri prihodnji zgodovinski uri vpisali prvotne prebivalce Kranjske, da se jim bolje utisnejo v spomin.

Obrazec na deski:

Ljubljansko barje v prazgodovinski dobi.

1. Stavbe na koleh.
2. Vzrok naselitve na jezero.
3. Življenje mostiščarja.
4. Odhod mostiščarja z jezera.

To je nekaj učnih slik iz dnevnika. Podane so samo v glavnih potezah. Želim le, da bi kljub svoji nedovršenosti, — morda ravno radi tega — izvabile iz dnevnika tega ali onega učitelja ne le nekaj učnih slik, ampak „Več učnih slik“.

V. B.

Dopisi.

S Štajerskega. Denarja ne vé kam djati slovenjebistriško učiteljsko društvo. Dne 4. decembra je namreč omenjeno društvo meni poslalo 2 K 40 h „podpore“, ne da bi bil jaz za njo prosil. Zvedel sem tudi, da so pri zadnjem učiteljskem zborovanju — jungovski tovariši sklenili, mene, ki sem bil letos le še podporni ud, iz društva izključiti. — To so pa storili baje zaradi tega, ker nisem hotel pritrditi neki peticiji, naj visoki c. kr. deželni šolski svet prekliče disciplinarne kazni, katere je bil prisiljen naložiti par nemškimi prevročekravnim k o l o v o d j e m liberalnih jungovcev.

Ta sklep me nič ne žali, kajti jaz bi itak ne bil prišel več k društvenim zborovanjem, pri katerih je zapaziti le prav malo resne volje po stanovski nadaljni izobrazbi. Jaz sem namreč tega mnenja, da se naj čas zborovanja porabi za poučna predavanja, ne pa za to, (kakor se

v tem društvu navadno godi), da se mlajši tovariši in tovarišice le posmehujejo, si papirne kroglice mečejo — in cigaretko pušijo, — tako da še drugi, ki je z resno željo po poduku prišel k zborovanju, — le tu pa tam zamore vloviti kako besedo predavateljevo.

Sicer pa ta predavanja tudi niso bogve kake vrednosti. Pri predzadnji seji je g. predsednik samo čital eno poglavje iz brošurice nekega jungovskega avtorja.

Pač pa se v tem društvu prav pridno hujska zoper „slomškarje“ in nazadnjaške klerikalce.

Če res ne veste, kako bi društveni denar v procvit društva obrnili, — tedaj pa Vam svetujem, da za tistih 2 K 40 h, ki ste jih hoteli meni vrniti, darujete za miloščino v ta namen da bi ljubi Bog dal „jungovskim norcem“ pravo pamet.

Janez Tomažič
nadučitelj v Tinjah.

Šolske vesti.

Razpisane učiteljske službe. Na Kranjskem. Na enorazrednici na Robu je definitivno namestiti služba učitelja-voditelja. Prošnje do 20. decembra na c. kr. šolski svet v Kočevju. — Na mestni slovenski dekliški 8razrednici v Ljubljani je stalno popolniti dvoje na novo osnovanih učnih mest s službenimi prejemki, kakor jih ustanavlja zakon z dne 14. maja 1898, dež. zak. št. 25. Oziralo se bode v prvi vrsti na prošilke, ki so izprašane za meščanske šole iz II ali III. strokovne skupine. Prošnje je vlagati predpisanim potom do 21. grudnia 1902 na c. kr. mestni šolski svet. — Na enorazredni ljudski šoli v Skaručini je

stalno oddati mesto učitelja-voditelja s postavnimi prejemki. Prošnje je poslati po predpisanem potu do dne 24. decembra 1902 na c. kr. okrajni šolski svet v Kamniku. — Stalno sta popolniti 1. učno mesto na enorazrednici na Vrabčah; 2. eno učno mesto na štirirazrednici v Vipavi. Prošnje za eno teh mest so vlagati do dne 3. januarja 1903 na c. kr. okrajni šolski svet v Postojni. — Na meščanski šoli v Krškem razpisuje se služba četrtega učitelja za matematično-tehnično strokovno skupino s postavnimi dohodki v definitivno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje za to službo naj se po predpisanem potu vlagajo do 15. de-

cembra 1902. na c. kr. okrajni šolski svet v Krškem. — Na enorazredni ljudski šoli v Svibnjem se razpisuje voditeljsko in učno mesto s postavnimi dohodki v definitivno nameščenje. Pravilno opremljene prošnje za to službo naj se po predpisanem potu vlagajo do 22. decembra t. l. na c. kr. okrajni šolski svet v Krškem. — Na enorazrednici v Lešah je definitivno namestiti služba učitelja-voditelja s postavnimi dohodki in prostim stanovanjem. Prošnje do 17. decembra na c. kr. okr. šolski svet v Radoljici. — Na dvorazrednici v Železnikih je stalno namestiti drugo učno mesto s postavnimi dohodki. Prošnje do 17. decembra na c. kr. okrajni šolski svet v Kranju. — Na dvorazrednici pri Sv. Križu je provizorično namestiti drugo učno mesto. Prošnje do 27. decembra na c. kr. okr. šolski svet v Kranju.

Na Štajerskem. Na ljudski šoli pri Mali nedelji, katera bo o Veliki noči 1903 v petrazrednico razširjena, sta dve učiteljski službi s plačo po II. krajnem razredu stalno, oziroma začasno namestiti. Prošitelji, oziroma prositeljice, ki morajo obeh deželnih jezikov popolnoma zmožni biti, naj vložijo svoje redno opremljene prošnje do konca decembra t. l. pri krajnem šolskem svetu pri Mali nedelji. — Na 4razredni deški ljudski šoli v Št. Jurju ob južni žel. je mesto nadučitelja s pričetkom poletnega tečaja 1903. stalno popolniti. Plača II. krajevnega razreda. Pravilno opremljene prošnje se imajo postavnim službenim potom vložiti do dne 25. grudnia 1902. pri krajnem šolskem svetu v Št. Jurju ob juž. žel.

Slovenska Šolska Matica. „Slovenska Šolska Matica“ priredi v soboto dne 27. decembra t. l. ob 8. uri zvečer v „Narodnem domu“ v Ljubljani predavanje g. ravnatelja Henrika Schreinerja o analizi duševnega obzorja

otroškega. K temu predavanju se vabijo p. n. člani in vsi drugi, ki se zanimajo za dušeslovni proces učenja. — Ob enem se naznanja, da v kratkem izidejo knjige, ki jih dobé društveniki za l. 1902. (Pedagoški Letopis, Učne slike k ljudsko-šolskim berilom in zgodovinska učna snov). Dosedaj je pristopilo k društvu blizu 1100 članov. Ker pa je še čas za pristop, vabijo se s tem še enkrat učitelji ljudskih in srednjih šol in drugi razumniki v krog Matičarjev. Oglašati se je pri poverjenikih, oziroma pri blagajniku g. gimn. ravnatelju Andr. Senekoviču ali pri tajniku nadučitelju Fr. Gabršku v Ljubljani. Letnina znaša 4 K. Zlasti prosimo gg. poverjenike, da pridobivajo še novih članov. Čim večje bode število Matičarjev, tem lažje bode društvo vršilo svojo nalogo. Nekateri okraji se odlikujejo letos s polnoštevilno udeležbo. Naj bi jih posnemali tudi drugi! — Društvo je izdalo in založilo „Navodilo k Črnivčevi I. računici, cena 1 K 20 h brez poštne. Dobiva se pri odboru in po knjigarnah. Brez te knjige bi ne smel biti noben učitelj. — Dobivajo se tudi že lani izdane društvene knjige za navadno letnino 4 K. Odbor.

Izpremembe med učiteljstvom. V brežiškem okraju so na novo nastavljeni kot prov. učitelji ozir. učiteljice sledeči gg. gdč.: Sotlar Martin v Kapelah, Lapajne Svetka, Windischer Marija, Jankovič Peter in Potočnik Ludovik v Dobrovi; Hočevnar Maks na Bizeljskem; Schiffner Emil v Sromljah; Mazi Olga in Jamšek Viktor v Artičah. G. Majcen Martin je premeščen od Sv. Duha v Ločah v Rajhenburg. Nadučitelji na dosedanjih mestih so imenovani gg. Fr. Kutnar v Žužemberku, Jak. Stupar na Brdu, Vinko Berce v Št. Janžu, Fr. Skulj v Trziču in Fr. Punčuh v Vrhpolju pri Vipavi. Definitivna sta postali prov. učiteljici gdčni

Frančiška Martinčič v Vrbovem in Ana Tomc v Stopičah. Premeščena sta učiteljica gđ. Ter. Bole iz Vrabč v Vrhpolje in učitelj g. Fr. Reiniger iz Kočevja v Drago. Nadalje je bil premeščen

nadučitelj v Mošnjah gosp. Ign. Rozman v Vel. Podlog. Upokojen je učitelj v Starem trgu pri Ložu gosp. Gašp. Gašparin.

Drobtine.

Nova podružnica „Slom. Zveze“.

Dne 7. decembra se je osnovala v Kranju „Gorenjska podružnica Slom. Zveze“ za kranjski in radoljiški okraj. Priglasilo se je doslej 22 svetnih učiteljev in učiteljic. V odbor so bili izvoljeni izmed učiteljev: prof. Dokler, učitelj Kos in prof. Remec; izmed učiteljic gđ. Praprotnik in Strle; izmed katehetov g. Potokar.

Učitelj Marchi. O tem možu smo po goriških listih posneli vest, da je zopet aretiran. Od drugod pa javljajo, da vest ni resnična in da je znani prijatelj in so-trudnik „Učit. Tovariša“ le umirovljen. Resnici na ljubo to konstatujemo.

Kaj pa je to? Tovariš z dne 1. t. m. ima beležko: „Tihotapstvo.“ V zbornico II. mestne šole na Cojzovi cesti vtihotaplja nekdo „Slovenskega učitelja“. Grozno! Ta beležka sicer ni tihotapstvo, ampak . . . . . (Pravo ime naj pristavi vsak sam.) Svetujemo, da „napredni in svobodomiseln“ učitelji izposlujejo za vsacega učitelja, ki ima najmanjši stik s „Slov. učiteljem“, vsaj disciplinarno preiskavo in pa prepoved, da vsak „napreden in svobodomiseln učitelj ne sme drugega brati kakor Dimnikove plagijate, Ganglove fraze in „Narodove“ razprave o krščanstvu in morali. Le to berivo more ohraniti „napredno in svobodomiseln“ slovensko učiteljstvo na sedajni višini izobrazbe.

Nova „smer“. Doslej ni imel nihče drugi leka za učiteljske bolečine, kakor narodno-napredna stranka. V tem smislu je pisal zadnja leta „Učitelj. Tovariš“. „Zaveza“ je bila šla za deklo tej stranki in vse „napredno“ učiteljstvo, ki ne misli s svojimi možgani, je bilo prepričano, da le narodno-napredna stranka nam more pomagati in še več, vtepli so jim bili v glavo, da jim tudi hoče pomagati. Nihče ni smel drugače misliti in gorje mu, kdor bi bil drugače govoril ali pisal. Ali . . . ali . . . Liberalna stranka je v razpadanju. Njena moč se krha dan na dan, in kar je videl lahko vsak že pred davnim časom, to sprevidajo sedaj tudi liberalni „slepč“ med učiteljstvom, da so liberalne pozicije v deželitrajno nevzdržljive. Nihče pa ne utone rad, najmanj pa tisti, ki upa boljših časov. In naši tovariši, ki so s tolikim vriščem napolnjevali liberalno ladijo, se tudi hočejo rešiti. Najprvo so bežali s krova posamezniki, a sedaj, ko je nevarnost čimdalje večja, se je pripravil skupen beg — na vladno ladijo. Seveda je bilo treba ta beg kako prikriti, da ni zamere pri narodno-naprednih, da ni posmehovanja takemu junaštvu na drugi strani. In našli so nekaj, kar naj zakrije breznačelno nagoto. V zadnjem „Tovarišu“ z dne 1. t. m. pišejo: „Zadnji čas se je dela za izboljšanje kranjskega ljudskega šolstva z železno roko poprijela

tudi vlada sama. Ta hvalevredni korak naše vlade je vse napredno učiteljstvo pozdravilo z največjim veseljem.“ Tako! Sedaj lahko gredo korporativno na vladni krov, nihče ne sme dvomiti o čistih in zavednih značajih. Oni gredo na varno. Ta ladija se ne razbije tako brž, dasi se menja krmar, ki ji dá nov kurz. A kaj, to je vendar le lapalija. Srečen, kdor se more greti ob tej milosti! Kaj ne, g. Jakob? Da, res: roka roko umiva.

Naivnež. Skoraj dva meseca po dogodkih v kranjski deželni zbornici je zborovala „Zaveza“ v Trstu. V tistem času se je pač lahko vsakdo informiral o pravih vzrokih obstrukcije, tudi Gangl, da bi ne bil pri zborovanju, kjer je bilo vendar toliko inteligence, govoril nekaj, čemur se je moral vsak pomislolovalno posmehovati, namreč: „Letos so imeli posebno kranjski klerikalni poslanci lepo priliko, da bi nam pokazali svojo veliko ljubezen. A kako so nam pokazali svojo veliko ljubezen, to je nam vsem predobro znano. Med mnogimi prošnjami, ki bi jih moral rešiti v letošnjem zasedanju kranjski deželni zbor, je bila tudi prošnja za izboljšanje gmotnega stanja kranjskega učiteljstva. In ravno ta prošnja je bila eden izmed glavnih vzrokov, da so razgnali klerikalci deželni zbor, češ, tako se najlažje in najizdatnejše maščujemo nad liberalnimi učitelji, ker so pri zadnjih deželnozbornskih in državnozbornskih volitvah tako vstrajno agitirali za kandidate napredne stranke.“ Kakor znano, ni bilo tedaj v zbornici nobene prošnje za izboljšanje učiteljskih plač. Torej taka prošnja ali

predloga obstrukcije ni mogla izzvati. Obstrukcija je veljala pač le sistemu vladanja v deželi. A, da bi ta navivna trditev imela vsaj videz resnice, je Gangl dokazoval: „Naš odlični (kje so pa ušesca? Opomba ured.) tovariš Jaklič bi sicer, da je slučajno med nami, odločno tajil, a jaz bi mu v tem veselem slučaju precej pokazal 14. števil. „Domoljubovo“ z dne 17. julija t. l., kjer stoji črno na belem ta-le srčna izpoved klerikalne poštenosti: ... Sicer pa je res, da se sedaj ne morejo skleniti nove doklade na davke. To bodo kmetje menda deželnim poslancem še najlažje odpustili, ako nekaj časa novih davkov ne bo. Učitelji zahtevajo zvišanje plač in to bi se zgodilo skoro gotovo letos, vsled česar bi bilo seveda treba kmetom zopet malo bolj pritisniti na mošnjček. Zato se pa posebno liberalni učitelji strašno togote, da so spravili klerikalci z obstrukcijo celo deželo v tako velikansko „škodo“. To dokazovanje z „Domoljubom“ v roki, ki je izšel tri tedne po dnevih obstrukcije, je pre — „klasično“, ki ne dokazuje ničesar drugega, kakor da je Gangl politično zelo neizobražen, da bo treba iti še študirat, ako ne družega, pa — politiko seveda na — Dunaj.

Trideset let učitelj v eni občini je g. nadučitelj Amrož Poniž v Rihembergu. Topiči so naznanjevali po občini 6. decembra ta redki dogodek. Občinski zastop, na čelu mu gospod župan Pavlica, se je podal v šolo ter gospodu nadučitelju v imenu občine izročil diplomo častnega občanstva. Gospod župan je povdarjal, da je vsa občina hvaležna gospodu nadučitelju, ki je vzgojil lepo število krščanskih mož, pridnih gospodarjev in skrbnih očetov. Tako je, kjer učitelj deluje z ljudstvom!

Uabilo na naročbo.

Tretji letnik „Slov. Učitelja“ danes savršujemo. Njim, ki so mu obetali ob rojstvu naglo smrt, je „Slov. Učitelj“ dokazal, da ima čvrsto življenje in da ga tudi sovrašne sape, ki brijejo v naših dneh, ne morejo ugonobiti. V teku treh let si je pridobil naš list stalen krog so-trudnikov, razširil se po vsej slovenski domovini in si pridobil ugled tudi pri nasprotnikih.

Program mu v novem letu ostane neispremenjen. Slej ko prej bode „Slov. Učitelj“ poročal o učiteljskem gibanju na Slovenskem in posegel v to gibanje s aktualnimi članki. Krščanska organizacija učiteljstva in njega tesna zveza s ljudstvom mu bode zvezda vodnica. — A poleg tega bode list prinašal članke pedagoške, didaktičke vsebine in poročal o zanimivih pojavih na polju šolstva pri nas in drugod. Katehetičnim vprašanjem in tudi vsem stanovskim zadevam učiteljic bodemo v novem letu drage volje odprli svoje predale.

Vse somišljenike prosimo duševne in gmotne podpore.

Z Bogom naprej!

Uredništvo.

Da olajšamo vplačevanje naročnine je upravništvo »Slov. Učitelja« pristopilo čekovnemu prometu c. kr. poštne hranilnice. Vsi naročniki dobe s prihodnjo prvo številko položnico, katere naj se blagovole poslužiti.

Upravništvo.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.

Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.

